

Pracovný list ku kapitole: **Divadelníctvo v Nitre**

Dokument č. 1:

I. odd. V. oboru

- - - - -

Vyjadrenie k hre Rastic

Hra Rastic od Ľ. S. Donovalského, ktorú zaradilo SED do svojho tohoročného repertoáru, je svojim charakterom historická dráma z čias Rastislavových a Svätoplukových. Námet je dômyselne skomponovaný. Rozvádza problém sporu Svätopluka s Rastislavom ako i účinkovania slovanských kňazov v ríši Veľkomoravskej. Pravda, v dráme je mnoho licencií, ktoré s hľadiska historického by celkom neobstáli, no so stanoviska dramatického sú konštruktívnym činiteľom v stavbe diela. Po tejto stránke by teda nebolo námietok proti tomuto slubnému pokusu. Iná otázka je, či pre dnešné časy je prijateľné riešenie sporu slovenských kniežat a franskými kniežatami, a teda problém boja Slovákov s Frankami. I keď je to historická pravda, bude treba túto hru porobiť politickej cenzúre, aby neboli také ťažkosti. Hra totiž má vedúci tón spodný: nenávisť proti franským cudzincom, pravda, vzaté s dobového hľadiska. Navrhujem hru schváliť, ale iba v tom prípade, že bude daná na politickú cenzúru.

V Bratislave dňa 12. sept. 1944

Dr. Ján Sedlák

Dokument č. 2:

Slovenskému ľudovému divadlu
v Nitre.

- - - - -

Na Váš prípis zo dňa 26. augusta 1944, číslo S-84/1944 oznamujem, že hru Donovalského " R a s t i c " môžete uviesť na svoju scénu až po schválení politickou cenzúrou.

Ďalej uvádzam, že uvedenie hry N. V. Gogoľa " R e v í z o r ", ako aj hier z ruskej literatúry vôbec, tak aj operety J. Beneša „Na tej lúke zelenej“, sa nepovoľuje. Žiadam, aby ste rozhodnutia Mšano dodržiavali.

V Bratislave dňa 13. septembra 1944.

N a s t r á ť!
Za ministra:

Dokument č. 3:

Slovenské ľudové divadlo
v Nitre.

- - - - -

Tamojším citovaným prípisom predložené libreto operety „Žena jeho snov“ po nahliadnutí vraciam s tým, že túto operetu môžete uviesť po pozmenení duetta vo výstupe 6. II. dejstva, nakoľko sa v ňom ironizujú dnešné pomery spoločenské a vyslovuje ostrá kritika, ktorá by dnes najlepšie nepôsobila. Hru treba dôkladne opraviť so stránky jazykovej a predložiť politickej cenzúre na schválenie.

V Bratislave dňa 24. októbra 1944

N a s t r á ť!

Za ministra:

Dokument č. 4:

Vec: Ján Mecka, obyv. v Nitre,
[redacted] *, -

Žiadosť o miesto domovníka
v mestskom divadle.

Slávna
Mestská rada
v Nitre.

Dolupodpísaný Ján Mecka, úctive prosím, aby mi bolo udelené miesto domovníka v mestskom divadle.

Svojú úctivu žiadosť odovodňujem takto:

Som Slovak, príslušný do Nitry, ženatý, mám jedno dieťa, vyučený krajčírsky majster. Krajčírske remeslo systematicky prevadzať nemožem, keďže nepretržité-dlhé šitie mojmu zraku škodí.

Viem, že miesto domovníka má dosiaľ Lichner Julius krajčír, ktorý pre zrak nemože tiež systematicky pracovať vo svojom remesle, avšak preca len najde sa odovodnenie, že vzdor uvedenému žiadam jeho miesto ja a to z týchto dôvodov: Menovaný je bezdetný, nežije so svojou manželkou, poberá tiež dochodok invalidný od Ústrednej sociálnej poisťovne v Bratislave potažne ak ten práve v tomto čase pre prípadné nastalé zlepšenie zdravotného stavu nepoberá, predsa len pri prípadnom zhoršení jeho stavu a pod. bude mať opäť možnosť dožadovať sa tohto dochodku. Ďalej dovoľujem si podotknúť, že dľa chýrov menovaný má väčšiu čiastku na hotovosti, ktorej výnos predsa len koľko toľko pomáha mu ľahšie znášať život. Konečne čo je do určitej miery závažným je tá okolnosť, že je kostolníkom na Hrade a preto aj táto činnosť prináša mu nejaký dochodok.

Pevne verím, že Slávna mestská rada porovná postavenie menovaného s postavením mojím a nebude mi zazlievať, že miesto domovníka v mestskom divadle dožadujem sa na úkor dotyčného.

Slávna mestská rada mesta Nitry nech láskave posúdi tiež tú okolnosť, že i ako čiastočný invalid postavil som sa dobrovoľne do služieb HG a tým aj národa v mesiaci marci 1939 a tiež aj septembri 1939 a že som službu svoju poctive a svedomite konal, nasvedčuje tomu pripojené uznanie Hlinkovej gardy v Nitre a doporučenie pána župného lekára Dr. Rudolfa Turčeka v Nitre.

V očakávaní priazniveho vybavenia mojej žiadosti sľubujem, že sverené mi úlohy vykonám vždy poctive a svedomite tak, že moji nariadení nebudú mať príčinu k nespokojnosti.

N a s t r á ť!

Ján Mecka

Nitra

[redacted] *

* Údaje boli anonymizované autormi.

ZDROJ: Štátny archív v Nitre, fond Mestský úrad v Nitre, kr. 2.

Dokument č. 5:

V Nitre dňa 1. IV. 1940.

Slávna mestská rada

v Nitre.

- - - - -

Dolupodpísaný dovoľujem si Slávnu mestskú radu v Nitre prosiť, že som si svojho času podal žiadosť o miesto domovníka v mestskom divadle v Nitre na miesto doterajšieho domovníka, ktorý zaprvé nieje ani Slovákom a ako je všeobecne známe toto miesto domovníka nepotrebuje, poťažne neni na to odkázaný, keďže je bez detný, pobiere nemocenské poistenie a tiež je kostolníkom v Hrade kde dostáva tiež určité odmeny, tak že na domovníka neni odkázaný. Já som ženatý mám rodinu vyučený som krajčírskym majstrom kde môj zárobok je veľmi malý nakoľko som zrakove od remesla značne vyčerpaný a následkom mojho malého zárobku nevládzem platiť nájomné. Na moju predošlu žiadosť mestská rada v Nitre zo dňa 4. marca 1940 pod č. 438 m!r!72-prez/T/40 mi sdelila, že mestské divadlo má svojho domovníka ktorého nemieni prepustiť. Dľa môjho presvetčenia moja žiadosť nebola vybavená tak ako mala byť vybavená. Nestačí len napísať nemieni prepustiť ale treba prepustiť z každého zamestnania o ktoré sa Slováč uchádza a miesto je obsadené osobou nepriateľsky zmýšľajúcov nášmu Slovensku, a preto dovoľujem si znovu žiadať, aby táto moja žiadosť bola v mestskej rade prejednávaná a prajne vyhovené. V páde, že Sl. mestská rada nebude touto žiadosťou vážne zaobierať budem nútený dožadovať sa práva na mieste inom. Predsa nemožno trpieť, aby osoby, ktoré len propagujú a nášmu štátu nič nepetajú ale zato radi v ňom žijú na úkor poriadných občanov Slovákov.

Nechcem vec rozširovať a som pevne presvetčený, že slávna mestská rada moju žiadosť znova preskúma, o veci rozhodne spravodlivo.

S prejavom povinnej úcty.

Ján Mecka, krajč. pom
Nitra, [redacted] *

* Údaje boli anonymizované autormi.

ZDROJ: Štátny archív v Nitre, fond Mestský úrad v Nitre, kr. 2.

Dokument č. 6:

MIESTNE VELITELSTVO HLINKOVEJ GARDY
č. 206/40. V Nitre dňa 25. septembra 1940.
Vec: Ján Mecka . -
Žiadosť o domovníctvo
v mestskom divadle. P. T.

Obecný úrad mesta Nitry

v N i t r e .
- - - - -

Oznamujem Vám, že dnes dostavil sa do kancelárie miestneho veliteľstva HG gardista Ján Mecka, nar. [REDAKOVANÉ] *, obyvateľ v Nitre, [REDAKOVANÉ] a sťažoval si, že asi pred tromi mesiacmi podal si žiadosť o prijatie do služieb za domovníka v mestskom - župnom divadle dosiaľ nedostal o jeho žiadosti vyrozumenie.

Vzhľadom na to, že menovaný má nezodpovedajúci byt a je tiež slabý na zrak - nemá možnosť zarobiť tolko, aby si mohol opatriť zdravý byt - prosím, aby o jeho žiadosti bolo láskave uvažované a výsledok oznameny mu v dobe čo možná najkratšej.-

Na stráž!
Miestny veliteľ HG.

* Údaje boli anonymizované autormi.

ZDROJ: Štátny archív v Nitre, fond Mestský úrad v Nitre, kr. 2.

OBEČNÝ ÚRAD MESTA NITRY

Nie je dôvodov k prepusteniu doterajšieho domovníka.

Uznesenie výboru HSL'S zo dňa 30. IX. 1940.

Zo zasadnutia mestskej rady dňa 14. X. 1940

Číslo: 2175 mr. 29233-T-40

Predmet: Ján Mecka, žiadosť o domovníctvo v mestskom divadle

Uznesenie:

Mestská rada trvá na vojom uznesení zo dňa 4. II. 1940 ... a pretože není dôvodov k prepusteniu doterajšieho domovníka, žiadosť Ján Mecku nemôže vyhovieť.

O tom sa upovedomuje aj Miestne veliteľ'stvo HG.

Otázky a úlohy:

Prečítajte si dobové dokumenty a pokúste sa odpovedať na otázky:

1. Aká bola úloha cenzorov divadelných hier?
2. Ako sa staval cenzor k libretu hry *Rastic*? Čo bolo na hre problematické a prečo?
3. Aké nedostatky videl cenzor v operete s názvom *Žena jeho snov*?
4. O čo žiadal Ján Mecka nitriansku mestskú radu? Čím odôvodňoval svoju žiadosť? Aké špeciálne danosti ho mali oprávňovať k zamestnaniu na danej pozícii? Ako sa k jeho žiadosti postavili miestne štátne orgány? Dôkazom akého činu bola komunikácia medzi Jánom Meckom a nitrianskou mestskou radou?

